

การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษากลุ่ม
ผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Sangkahawatthudhamma Integration for Public Participatory Water Management: A
Case Study of the Huay Kaew Reservoir Water User Group at Mae Faek Subdistrict in
Sansai District of Chiang Mai Province

สมเดช วรรณก้อน

อภิรมย์ สีตาคำ

ประเสริฐ ปอนถิ่น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Somdet Wannakon

Apirom Sidakham

Prasert Pontin

Mahachulalongkornrajavidyalaya Chiang Mai Campus

Corresponding Author, E-mail: somdet05@gmail.com

วันที่รับบทความ: 11 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 2 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 5 มิถุนายน 2567

Received: May 11, 2024; Revised: June 2, 2024; Accepted: June 5, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำ และเสนอแนวทางการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ วิธดำเนินการวิจัยเป็นแบบ ผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ คือ กลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว จำนวน 221 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าทีและทดสอบค่าเอฟ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การ สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำ ห้วยแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว พบว่า กลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีเพศต่างกัน มีส่วน ร่วมในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ยอมรับสมมติฐานการวิจัย สำหรับกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และ มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของ ประชาชนอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) แนวทางการบูรณาการ หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว

ได้แก่ 1) พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพและองค์ความรู้ด้านหลักสังคหวัตถุธรรมและหลักพุทธธรรม ให้แก่ประชาชนและกลุ่มผู้ใช้น้ำ ด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างคุณธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีในชุมชน 2) พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพและองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ 3) ปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ในการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว 4) พัฒนาระบบฐานข้อมูลทุกด้านของแหล่งน้ำให้ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการน้ำ; การมีส่วนร่วมของประชาชน; สังคหวัตถุธรรม

Abstract

This research article aims to study the level of Compare the participation of citizens of water user groups. and propose guidelines for integrating the principles of Sanghawattthutham for participatory water management of the people of the Huai Kaew Reservoir water user group, Mae Faek Subdistrict, San Sai District, Chiang Mai Province. The research method is a combined method. The quantitative research sample is a group of 221 people who use water at Huai Kaew Reservoir. The tool used to collect data is a questionnaire. Data analysis statistics include frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested by t-test and F-test. The qualitative research used in-depth interviews with 11 key informants. Data were analyzed using descriptive analysis techniques.

The results of the study found that 1) the level of participatory water management among people who use water in Huai Kaew Reservoir. The overall level was at a high level. 2) Comparing the opinions of water user groups towards participation in participatory water management of the people of the Huai Kaew Reservoir water user group, it was found that water user groups of different genders Participate in public participatory water management. They are statistically significantly different at the 0.05 level, accepting the research hypothesis. For the age group of water users Education level, occupation, monthly income and the duration of being a member of water user groups differs. Participate in the participatory water management of the people of Huai Kaew Reservoir. no different Therefore, the research hypothesis was rejected. 3) Guidelines for integrating Sangha Vattthu Dhamma principles for participatory water management of the people who use water in Huai Kaew Reservoir, including 1) Developing and strengthening the potential and knowledge of Sangha principles. Dharma objects and Buddhist principles to the public and water user groups by organizing workshops to build morality Living together harmoniously in the community 2) Develop and

strengthen the potential and knowledge of water user group members 3) Improve rules and regulations for using water from Huai Kaew Reservoir 4) Develop a database system for all aspects of water resources. Comprehensive and up-to-date

Keywords: Water Management; Public Participation; Sanghawattthutham

บทนำ

“ทรัพยากรน้ำ”เป็นทรัพยากรพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งการอุปโภคบริโภค การทำการเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การคมนาคม การผลิตพลังงาน การท่องเที่ยว และกีฬา รวมถึงมีความสำคัญในเชิงนิเวศวิทยาที่ช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศต่าง ๆ ด้วย แต่เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจ ทำให้มีความต้องการใช้น้ำทั้งทางตรงและทางอ้อมเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินส่งผลให้ความสามารถในการเก็บกักน้ำหรือการชะลอน้ำตามธรรมชาติลดลง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศนำไปสู่ปัญหาน้ำท่วม และขาดแคลนน้ำทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีการระบายน้ำเสียทั้งจากภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและชุมชนลงสู่แหล่งน้ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพน้ำเพิ่มขึ้นอีกด้วย ทรัพยากรน้ำจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับชีวิตของมนุษย์ชาติและสิ่งมีชีวิตในโลก ทุกชีวิตต้องอาศัยน้ำในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุนี้ “น้ำ” เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์อันต์และมีโทษมหันต์ หากไม่ได้มีการจัดการและควบคุมที่ดีพอการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำจำเป็นจะต้องอาศัยการวางแผนการจัดการและพัฒนาแหล่งน้ำ และการควบคุมปริมาณและอัตราการไหลของน้ำให้พอเหมาะ พร้อมทั้งคำนึงถึงคุณภาพและระยะเวลาการไหลของน้ำในเวลาเดียวกันด้วย นอกจากนี้การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำจะต้องพิจารณาควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำทุกประเภทร่วมกันให้บังเกิดผลคุ้มค่ามากที่สุดเพราะการใช้ประโยชน์จากน้ำแต่ละประเภทจะแยกออกจากกันโดยเด็ดขาดได้ยาก (พระสมบุรณ์ ปุณณปัญโญ (พุ่มจันทร์), 2554) การบริหารจัดการน้ำ เป็นวิธีการหรือกิจกรรมดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำ การจัดสรรน้ำ การป้องกันและแก้ไขภัยธรรมชาติด้านน้ำ และการป้องกันแก้ไขมลพิษทางน้ำ เพื่อให้สามารถใช้น้ำ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ประธาน สุวรรณมงคล, 2540) การบริหารจัดการน้ำ เป็นกระบวนการในการจัดหา จัดสรร อนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากน้ำอย่างยั่งยืน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับน้ำในทุกพื้นที่ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2546) มีความเป็นแนวทางการปฏิบัติต่อการบริหารจัดการน้ำความหมายโดยรวมของการบริหารจัดการน้ำ ตามมาตรการวิธีการหรือกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาปัญหา, การวางแผน, การกำหนดนโยบาย การพิจารณาตัดสินใจในการดำเนินการจัดหา จัดสรร อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำและแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาคเป็นธรรมและยั่งยืน

การแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คือ ผู้นำ ภาคประชาชน ภาคีเครือข่าย องค์ความรู้และรูปแบบโครงสร้างการจัดการ (ขวัญภา สุขคร และคณะ,2560) อ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว เป็นแหล่งน้ำสาธารณะที่ก่อสร้างโดยกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วน เช่น ประชาชนในพื้นที่ที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะนั้นๆ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ส่วนราชการต่างๆ มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ การดูแล บำรุงรักษาแหล่งน้ำได้เป็นอย่างดี ได้ประโยชน์จากการใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะนั้นสูงสุด ประชาชนในพื้นที่ได้ใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีการแย่งชิงน้ำในช่วงฤดูแล้ง มีกฎกติกาในการใช้น้ำร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ แหล่งน้ำของชุมชนนั้นคือ อ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว หมู่ที่ 3 ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งน้ำสาธารณะแห่งหนึ่งที่ก่อสร้างโดยกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้ประสบความสำเร็จอย่างดี เช่น มีการจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว, มีการจัดตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ที่ก่อสร้างเสร็จแล้วโดยกรมทรัพยากรน้ำ ,การมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการลุ่มน้ำปิง, 2562) ก่อสร้างโดยกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วก่อสร้างบริเวณ ลำห้วยแก้ว ซึ่งเป็นลำห้วยสาขาย่อย แห่งหนึ่งของลุ่มน้ำสาขาแม่ปิงส่วนที่ 2 มีต้นกำเนิดน้ำมาจาก 4 ลำห้วย ประกอบด้วยห้วยต่างๆ ดังนี้ 1. ลำห้วยอีอาม 2. ลำห้วยหอบดำ 3. ลำห้วยดินขาว 4. ลำห้วยอาฮัก ลำห้วยทั้ง 4 สาขานี้รวมตัวกันเป็นลำห้วยแก้ว และพื้นที่ลำห้วยแก้วดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีหน่วยราชการคือ กรมป่าไม้เป็นหน่วยงานที่ดูแล มีหน่วยป้องกันป่าไม้ห้วยส้ม ที่ 33 เป็นผู้ดูแลรักษาผืนป่าแห่งนี้ และพื้นที่นี้กำลังจะประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนา ดังนั้น ลำห้วยแก้วจะไหลลงสู่ หมู่บ้านห้วยแก้ว หมู่ที่ 3, บ้านร่มหลวง หมู่ที่ 4 บ้านร่มโพธิ์ทอง หมู่ที่ 11 ,บ้านพระธาตุ หมู่ที่ 9 ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ แล้วไหลลงสู่แม่น้ำปิง บริเวณบ้านศรีงาม ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และในฤดูฝนจะเกิดภาวะน้ำไหลหลากเป็นประจำ อีกทั้งในช่วงฤดูแล้งก็ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำต่อเนื่องกันมาตลอด สาเหตุไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำ เนื่องจากบริเวณพื้นที่ดังกล่าวมีพื้นที่เกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก ขาดแคลนแหล่งน้ำไว้ที่จะกักเก็บใช้ สำหรับน้ำเพื่อ อุปโภค – บริโภคน้ำเพื่อการเกษตร ส่งผลกระทบให้กับราษฎรในพื้นที่เป็นอย่างมาก จึงได้ร้องขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 1 กรมทรัพยากรน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมทรัพยากรน้ำ เพื่อดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว เป็นที่เรียบร้อยแล้ว มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วน เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

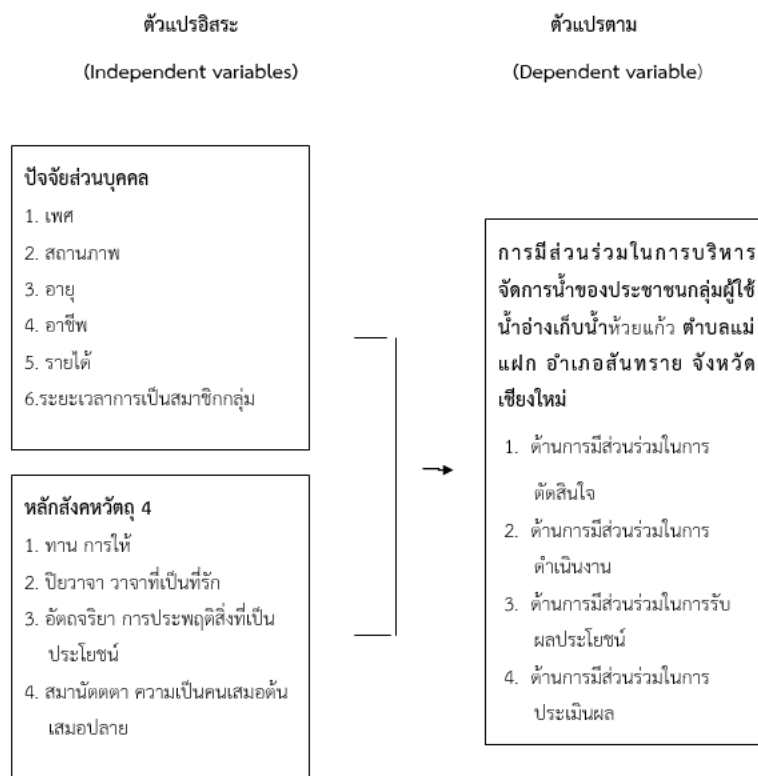

ผู้วิจัยจึงได้ตัดสินใจคัดเลือกเอาอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว หมู่ที่ 3 ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตัวอย่างกรณีศึกษา โดยพิจารณาเห็นว่าประชาชนและส่วนราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจากอ่างเก็บน้ำบ้านห้วยแก้ว อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยมีกระบวนการดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประชาชนสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 หมู่บ้าน จำนวน 491 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ซึ่งได้มาจากสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว จำนวน 4 หมู่บ้าน จำนวน 221 คน โดยใช้สูตรของทาร์โย มาเน ที่กำหนดให้มีความเชื่อมั่น 95 % และให้มีความคลาดเคลื่อน 5% ($e = 0.05$) โดยใช้สูตรของ Taro, Yamane (1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check List) จำแนกตาม เพศ สถานภาพ อายุ อาชีพและรายได้ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสัจจัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ประกอบด้วย 1. ด้านหลักทาน (การให้) 2. ด้านหลักปิยวาจา (การพูดจา) 3. ด้านหลักอหิงสา (การช่วยเหลือกัน) 4 ด้านหลักสมานัตตตา (ความสม่ำเสมอ) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จากอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายเปิด แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ($\alpha = \text{Coefficient}$) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.969

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเข้าทำการศึกษาวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ

ตอบแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำ ของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วและและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Anova)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 11 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ตัวแทนผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 2 คน 2) ตัวแทนนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 3) ตัวแทนนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 คน 4) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว จำนวน 5 คน 5) ตัวแทนหน่วยงานราชการที่กำกับดูแล อ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน การให้ การแบ่งปัน เสียสละเอื้อเฟื้อ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ 2) ปิยวาจา การพูดด้วยถ้อยคำไพเราะ จริงใจ ไม่หยابคาย ขี้แฉง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ 3) อตถจริยา การสงเคราะห์ในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้ 1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินใจได้ว่า จะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป 2) คำนี้ถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย

เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้นและนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ได้ 3) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้ทำการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถอดถอดคำการสัมภาษณ์จากเครื่องบันทึกเสียง พร้อมทั้งรายละเอียดเพิ่มเติมจากการจดบันทึก โดยการทำการคัดลอกข้อความและบันทึกอย่างละเอียดเพื่อตีความและกำหนดประเด็นที่สำคัญได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวมแล้วนำข้อความมาทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษากลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$, S.D.= 0.71) ซึ่งแสดงด้วยค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปตามตารางดังนี้

การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการบริหารจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.86	0.84	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.01	0.71	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.05	0.76	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.82	0.87	มาก
ภาพรวม	3.93	0.71	มาก

สำหรับประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีระดับการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการบริหารจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$, S.D.= 0.67) ซึ่งแสดงด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการใช้หลักสังคหวัตถุธรรม โดยสรุปภาพรวม ดังนี้

การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำโดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หลักทาน การให้	4.09	0.73	มาก
2. หลักปิยะวาจา การพูดจา	4.06	0.72	มาก

การใช้หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำ	ระดับการปฏิบัติ		
	โดยภาพรวม	$\bar{x}$	S.D. แผลผล
3. หลักอรรถจริยา การช่วยเหลือ		4.06	0.70 มาก
4. หลักสมานัตตตา ความสม่ำเสมอ		4.09	0.69 มาก
ภาพรวม		4.07	0.67 มาก

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน อ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปผลทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	t-test/ F-test	ค่า Sig.	ผลการทดสอบ	
					สมมติฐานยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	- 2.229	0.027	✓	
2	อายุ	การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	1.841	0.106	-	✓
3	ระดับการศึกษา	การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	2.180	0.570	-	✓
4	อาชีพ	การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	2.265	0.063	-	✓
5	รายได้ต่อเดือน	การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	2.143	0.062	-	✓
6	ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ	การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน	1.027	0.394	-	✓

สรุปผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน อ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ใช้น้ำที่มีเพศต่างกันมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีอายุ

ต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน อาชีพต่างกัน รายได้ต่อเดือนต่างกันและมีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. แนวทางการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ผู้วิจัยได้สรุปได้ ดังนี้ 1) พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชนและกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาชุมชนด้านอื่นๆ ด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสามัคคีในชุมชน 2) พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพและองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ด้วยการอบรมให้ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการน้ำ การบำรุงรักษาแหล่งน้ำ เน้นกลุ่มคนรุ่นใหม่ เพื่อมาทดแทนสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำรุ่นเก่าที่สูงวัยขึ้นไปเรื่อยๆ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำ โดยหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบแหล่งน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วเป็นหลักในการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน 3) ปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์ในการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ให้มีความเป็นปัจจุบัน ทันสมัย โดยใช้ความคิดเห็นของชุมชนในการทำประชาคมอย่างต่อเนื่อง และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาดำเนินงานในกระบวนการกำกับดูแลและระบบการตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบต่อเนื่องสม่ำเสมอ ปรับปรุงสมาชิกและจำนวนคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นกลุ่มคนรุ่นใหม่เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารจัดการน้ำให้มีความมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป 4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลทุกด้านของแหล่งน้ำให้ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์การใช้น้ำให้เป็นธรรมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 ฉะนั้นแนวทางการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพระสงฆ์ที่จำวัดในเขตพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษากลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลตามกรอบงานวิจัยประกอบด้วยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า หลักสังคหวัตถุธรรม ได้ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนเช่น ทาน การให้ ปิยะวาจา การพูดจาที่ดี อตถจริยา การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และสมานัตตตา ล้วนเป็นหลักการที่ส่งเสริมความสามัคคี ความร่วมมือ และความเอื้ออาทร เมื่อหลักธรรมนี้ถูก

นำมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำ จะช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดี ประชาชนมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกันเพื่อบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นถึงมีความมีความสามัคคีและความร่วมมือของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่นั้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรน้ำในระยะยาว ทั้งนี้ เมื่อระดับการใช้หลักหลักสังคหวัตถุธรรมเหล่านี้มีค่าสูงหมายความว่ามีการเชื่อมโยงและการทำงานร่วมกันของชุมชนที่เข้มงวดและทำให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยทั้งหมดนี้มีศักยภาพในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนในด้านการใช้น้ำและการจัดการน้ำในอนาคต สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระพิน อนิโฆ (พลเสน) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านกร่าง อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า หลักสังคหวัตถุธรรมส่งเสริมการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านกร่าง อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการบูรณาการส่งเสริมการบริหารงานของเทศบาลตำบลบ้านกร่าง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชัน เมืองโพธิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะวัดหนองไม้แก่น” ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะวัดหนองไม้แก่น ตำบลหนองลาน อำเภอดำรงวิทยะ จันทบุรี โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามรายด้านมากที่สุด คือ ด้านปิยวาจา อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านสมานัตตตา อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ด้าน ทาน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดป้องเดช สิริปัญโญ (พระศรี) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารนำหลักสังคหวัตถุไปใช้ในวิถีชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเหริยง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า ส่งเสริมการนำหลักสังคหวัตถุไปใช้ในวิถีชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลบางเหริยง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสงขลา ด้านทาน ส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือรู้จักแบ่งปันสิ่งของและคำแนะนำที่ถูกต้องเกี่ยวกับการให้ทาน ด้านปิยวาจา เพื่อส่งเสริมให้สามารถทำงานร่วมกันและการสื่อสารเพื่อให้งานบรรลุความสำเร็จ ด้านอรรถจริยาเพื่อส่งเสริมในการเข้าถึงประชาชนมากยิ่งขึ้น ด้านสมานัตตตา เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานมีการควบคุมและตรวจทานอย่างต่อเนื่องอันนำไปสู่ความเข้าใจ เข้าถึงและการพัฒนาในวิถีชีวิตของประชาชนด้านอื่นๆต่อไป

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ส่งผลกระทบต่อระดับความเข้าใจ ความสนใจ และโอกาสในการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน, กลไกการมีส่วนร่วมกลไกการมีส่วนร่วมที่ใช้ในการบริหารจัดการน้ำ อาจออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการ และรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ส่งผลต่อโอกาสและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน, ค่านิยมและทัศนคติค่านิยมและทัศนคติของสังคมเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ ความสามารถ ของผู้ชายและผู้หญิง อาจส่งผลต่อโอกาส แรงจูงใจ และรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภาวดี กรมทอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนา

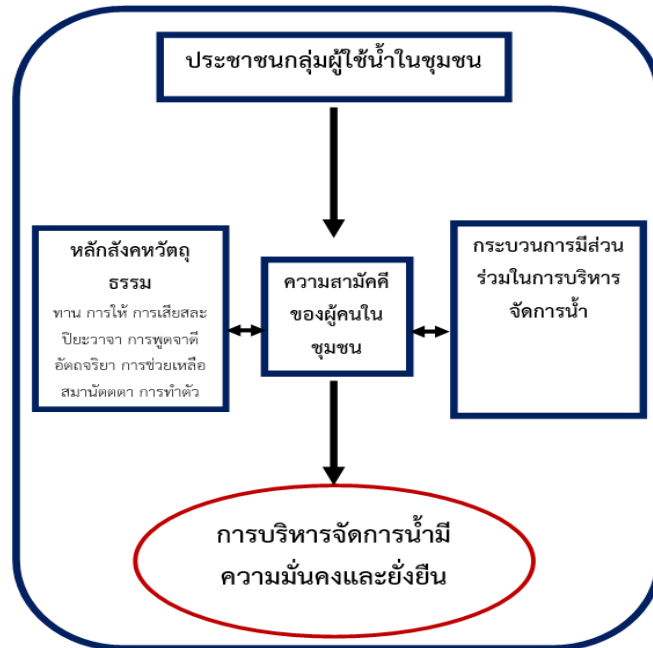
นาง จังหวัดพิจิตร ผลวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมของประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร, การคิดพัฒนา, การตัดสินใจ, การปฏิบัติ, การติดตามประเมินผลและการรับประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพศ ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิกไม่มีความแตกต่างทางสถิติที่มีนัยสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีคุณสมบัติต่างๆ ต่างกัน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิสิทธิ์ ขจรภาพ และ ดร.ไพรัช พื้นชมภู ได้ทำการวิจัยเรื่องการนำสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากร ขององค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่นฯ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการ โดยรวมและรายด้านไม่ แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

3. แนวทางการการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ประกอบด้วย 1) พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชนและกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาชุมชนด้านอื่นๆ ด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสามัคคีในชุมชน 2) พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพและองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ด้วยการอบรมให้ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการน้ำ การบำรุงรักษาแหล่งน้ำ เน้นกลุ่มคนรุ่นใหม่ เพื่อมาทดแทนสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำรุ่นเก่าที่สูงวัยขึ้นไปเรื่อยๆ นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำ โดยหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบแหล่งน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วเป็นหลักในการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน 3) ปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์ในการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ให้มีความเป็นปัจจุบัน ทันสมัย โดยใช้ความคิดเห็นของชุมชนในการทำประชาคมอย่างต่อเนื่อง และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาดำเนินงานในกระบวนการกำกับดูแลและระบบการตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบต่อเนื่องสม่ำเสมอ ปรับปรุงสมาชิกและจำนวนคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นกลุ่มคนรุ่นใหม่เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบริหารจัดการน้ำให้มีความมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป 4) พัฒนาระบบฐานข้อมูลทุกด้านของแหล่งน้ำให้ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์การใช้น้ำให้เป็นธรรมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 แนวทางในการพัฒนาการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพระสงฆ์ที่จำวัดในเขตพื้นที่ตำบลแม่แฝก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่องการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษากลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 2 องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

องค์ความรู้จากการสังเคราะห์การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมของประชาชน อธิบายกระบวนการดังนี้

วิธีการ: กลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วมีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการน้ำ และใช้หลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ เป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกัน

ผลลัพธ์: สร้างแรงยึดเหนี่ยวจิตใจให้สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความร่วมมือ ร่วมใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างสม่ำเสมอ สร้างความเข้าใจและความไว้วางใจในกันและกันส่งเสริมการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ มั่นคงและยั่งยืนในอนาคต

หลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ: ทาน: การให้ ปิยะวาจา: วาจาที่เป็นที่รัก อิตถจริยา: การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์สมานัตตตา: ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย

ประโยชน์: ช่วยให้คนในชุมชนมีความสามัคคี ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไปช่วยให้การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มราบรื่น ส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ผลลัพธ์: การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ชุมชนที่มีความสุข

ข้อเสนอแนะการวิจัย**1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**

1.1 ควรพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพและองค์ความรู้ด้านการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชนและกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาชุมชนด้านอื่นๆ ด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสามัคคีในชุมชน

1.2 ควรพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพและองค์ความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ด้วยการอบรมให้ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการน้ำ การบำรุงรักษาแหล่งน้ำ เน้นกลุ่มคนรุ่นใหม่เพื่อมาทดแทนสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำรุ่นเก่าที่สูงวัยขึ้นไปเรื่อยๆ นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำ โดยหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบแหล่งน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วเป็นหลักในการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน

1.3 ควรปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์ในการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ให้มีความเป็นปัจจุบันทันสมัย โดยใช้ความคิดเห็นของชุมชนในการทำประชาคมอย่างต่อเนื่อง และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาดำเนินงานในกระบวนการกำกับดูแลและระบบการตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ปรับปรุงสมาชิกและจำนวนคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นกลุ่มคนรุ่นใหม่เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการน้ำอ่างเก็บน้ำห้วยแก้วเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการบริหารจัดการน้ำให้มีความมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ เพื่อศึกษาหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น หลักการไม่เบียดเบียน (อหิงสา) หลักการแบ่งปัน (ทาน) หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (เมตตา) วิเคราะห์ว่าหลักธรรมเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการน้ำได้อย่างไร

2.2 การวิจัยศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนแบบพุทธ เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักพุทธธรรม เน้นหลักการความเท่าเทียม ความยุติธรรม การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การรับฟังความคิดเห็น การตัดสินใจร่วมกัน วิเคราะห์ว่าแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนแบบพุทธสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการน้ำได้อย่างไร

2.3 การวิจัยศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและเครื่องมือในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบพุทธ เพื่อพัฒนาและทดสอบกลไกและเครื่องมือในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบพุทธ เช่น เวทีสาธารณะกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรน้ำ. (2546). **การบริหารจัดการน้ำของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรน้ำ.
- กันยารัตน์ รินศรี. (2557). **การจัดการทรัพยากรน้ำเชิงบูรณาการแนวพุทธ : กรณีศึกษากลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำ
ปิง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ขวัญภา สุขคร และคณะ. (2560). ยุทธศาสตร์การจัดการลุ่มน้ำวังแบบมีส่วนร่วมของชุมชน. **วารสารวิชาการ
Veridian E –Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
และศิลปะ**. 10 (2), 1969–1989.
- ดาวรุ่ง โสฬส, ประเสริฐ ปอนถิ่น และ อภิรมย์สีดาคำ. (2566). การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาครัฐและ
ประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัด
เชียงใหม่. **วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย**. 4 (1), 65-78.
- ธีระพล บุญตาระวะ. (2564). **การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- ประชัน เมืองโพธิ. (2565). **การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการขยะวัดหนองไม้แก่น**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประธาน สุวรรณมงคล. (2540). **การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, รายงานการ
วิเคราะห์โครงการปรับ ภาคราชการสู่ยุคโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์กองกลาง : สำนักงาน
คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- พระปลัดปองเดช สิริปัญโญ (พระศรี). (2560). **การนำหลักสังคหวัตถุไปใช้ในวิถีชีวิตของประชาชนในเขต
เทศบาลตำบลบางเหรียง อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการพัฒนสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพิน อนิโฆ (พลเสน) (2564). **การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารงานของเทศบาล
ตำบลบ้านกร่าง อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี**. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิสิทธิ์ ขจรภาพ และ ไพรัช พื้นชมภู. (2562). **การนำสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการให้บริการของบุคลากร ของ
องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด**. **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**, 8 (2), 1-2.

- ศุภาวดี กรมทอง. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว อำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการกลุ่มน้ำปิง. (2562). อ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว. วารสารบรรยายสรุปให้ผู้บริหาร, เชียงใหม่.
- อำพล ปุญญา. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการน้ำตามหลักพุทธวิธีของจังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต(รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

